

IDŹ DO

PRZYKŁADOWY ROZDZIAŁ

SPIS TREŚCI

KATALOG KSIĄŻEK

KATALOG ONLINE

ZAMÓW DRUKOWANY KATALOG

TWÓJ KOSZYK

DODAJ DO KOSZYKA

CENNIK I INFORMACJE

ZAMÓW INFORMACJE
O NOWOŚCIACH

ZAMÓW CENNIK

CZYTELNIJA

FRAGMENTY KSIĄŻEK ONLINE

125 sposobów na bezpieczeństwo sieci. Wydanie II

Autor: Andrew Lockhart

Tłumaczenie: Leszek Sagalara na podstawie „100 sposobów na bezpieczeństwo sieci” w tłumaczeniu Witolda Ziolo
ISBN: 978-83-246-0986-4

Tytuł oryginału: [Network Security Hacks: Tips & Tools for Protecting Your Privacy](#)

Format: B5, stron: 440

Praktyczny przewodnik po technikach zabezpieczania sieci komputerowych

- Jak sprawnie zabezpieczyć system?
- Jak zapewnić sobie prywatność w internecie?
- Jak skutecznie walczyć z sieciowymi włamywaczami?

W naszych domach montujemy solidne zamki i drzwi, chronimy samochody wymyślnymi alarmami, w firmach zakładamy systemy monitoringu, jednak nadal wiele osób nie zwraca wystarczającej uwagi na bezpieczeństwo komputerów w sieciach domowych oraz korporacyjnych. Luki w systemach informatycznych powodują każdego roku straty rzędu miliardów dolarów, a przecież dostępnych jest wiele narzędzi i technik, które pozwalają skutecznie zabezpieczyć komputery przed atakami crackerów.

„125 sposobów na bezpieczeństwo w sieci. Wydanie II” to zaktualizowany i rozbudowany zbiór praktycznych porad dotyczących zabezpieczania systemów informatycznych przed atakami. Dzięki wskazówkom przygotowanym przez cenionych profesjonalistów dowiesz się, jak stosować najnowsze narzędzia systemowe i niezależne programy do zabezpieczania systemów i danych, ochrony własnej prywatności w sieci czy bezpiecznego łączenia zdalnych maszyn. Nauczysz się także zastawiać pułapki na sieciowych napastników, wykrywać ich obecność w sieci i szybko przywracać normalne funkcjonowanie systemu po ewentualnym ataku.

- Zabezpieczanie systemów Windows i uniksowych
- Zapewnianie prywatności w internecie
- Konfigurowanie i testowanie zapór sieciowych
- Bezpieczne korzystanie z usług
- Zabezpieczanie sieci przewodowych i bezprzewodowych
- Monitorowanie działania sieci
- Stosowanie silnego szyfrowania i uwierzytelniania
- Wykrywanie włamań i przywracanie działania sieci

Stosuj sprawdzone sposoby zapewniania bezpieczeństwa w sieci

Wydawnictwo Helion
ul. Kościuszki 1c
44-100 Gliwice
tel. 032 230 98 63
e-mail: helion@helion.pl

Spis treści

Twórcy książki	7
Wstęp	11
Rozdział 1. Bezpieczeństwo systemu Unix	17
1. Zabezpieczenie punktów montowania	17
2. Wynajdywanie programów z ustawionymi bitami SUID i SGID	19
3. Wynajdywanie udostępnionych katalogów	20
4. Tworzenie elastycznych hierarchii uprawnień za pomocą list ACL standardu POSIX	21
5. Zabezpieczenie dzienników zdarzeń przed modyfikacją	24
6. Podział zadań administracyjnych	26
7. Automatyczna kryptograficzna weryfikacja sygnatury	28
8. Odnalezienie nasłuchujących usług	30
9. Zapobieganie wiązaniu się usług z interfejsami	33
10. Ograniczenie usług do środowiska sandbox	34
11. Użycie serwera proftpd z MySQL jako źródłem danych uwierzytelniających	38
12. Zabezpieczenie się przed atakami rozbicia stosu	41
13. grsecurity — zabezpieczenie na poziomie jądra	43
14. Ograniczanie aplikacji za pomocą łatki grsecurity	48
15. Ograniczanie wywołań systemowych za pomocą mechanizmu systrace	50
16. Automatyczne tworzenie zasad mechanizmu systrace	54
17. Kontrola logowania za pomocą modułów PAM	56
18. Ograniczenie użytkownikom usług przesyłania plików do SCP i SFTP	60
19. Uwierzytelnianie za pomocą haseł jednorazowych	63
20. Środowiska ograniczonych powłok	66
21. Ograniczenie użytkownikom i grupom użycia zasobów	67
22. Automatyczne uaktualnianie systemu	69
Rozdział 2. Bezpieczeństwo systemu Windows	71
23. Kontrola zainstalowanych poprawek	72
24. Konfiguracja aktualizacji automatycznych za pomocą przystawki Zasady grupy	76

25. Lista otwartych plików oraz procesów, które ich używają	79
26. Lista działających usług i otwartych portów	81
27. Uruchomienie inspekcji	82
28. Zdobywanie informacji o programach uruchamianych automatycznie	83
29. Zabezpieczenie dzienników zdarzeń	85
30. Zmiana maksymalnej wielkości dzienników zdarzeń	85
31. Archiwizacja i czyszczenie dzienników zdarzeń	87
32. Wyłączenie udziałów domyślnych	89
33. Zaszycrowanie folderu Temp	91
34. Tworzenie kopii zapasowej klucza EFS	92
35. Czyszczenie pliku stronicowania podcza zamykania systemu	98
36. Wyszukiwanie haseł, których ważność nigdy nie wygasa	100
Rozdział 3. Ochrona prywatności i anonimowość	103
37. Ochrona przed analizą ruchu	103
38. Tunelowanie SSH za pomocą programu Tor	107
39. Bezproblemowe szyfrowanie plików	108
40. Ochrona przed wyludzeniem danych	112
41. Mniej haseł na stronach WWW	116
42. Szyfrowanie poczty w programie Thunderbird	118
43. Szyfrowanie poczty w systemie Mac OS X	123
Rozdział 4. Zapory sieciowe	127
44. Zapora sieciowa Netfilter	127
45. Zapora sieciowa PacketFilter systemu OpenBSD	131
46. Ochrona komputera za pomocą Zapory systemu Windows	138
47. Zamykanie otwartych portów i blokowanie protokołów	146
48. Zastępujemy Zaporę systemu Windows	148
49. Tworzenie bramy uwierzytelniającej	155
50. Sieć z ograniczeniem na wyjściu	158
51. Testowanie zapory sieciowej	159
52. Filtrowanie adresów MAC za pomocą zapory sieciowej Netfilter	162
53. Blokowanie Tora	163
Rozdział 5. Szyfrowanie i zabezpieczanie usług	167
54. Szyfrowanie usług IMAP i POP za pomocą SSL	167
55. Konfiguracja serwera SMTP Sendmail wykorzystującego szyfrowanie TLS	170
56. Konfiguracja serwera SMTP Qmail wykorzystującego szyfrowanie TLS	172
57. Instalacja serwera Apache z rozszerzeniem SSL i z trybem suEXEC	173
58. Zabezpieczenie serwera BIND	178

59. Konfiguracja prostego i bezpiecznego serwera DNS	181
60. Zabezpieczenie bazy danych MySQL	184
61. Bezpieczne udostępnianie plików w systemie Unix	187
Rozdział 6. Bezpieczeństwo sieci	191
62. Wykrywanie fałszowania odpowiedzi ARP	191
63. Tworzenie statycznych tablic ARP	194
64. Ochrona SSH przed atakami typu brute-force	196
65. Wprowadzanie w błąd programów identyfikujących systemy operacyjne	198
66. Inwentaryzacja sieci	201
67. Wyszukiwanie słabych punktów sieci	204
68. Synchronizacja zegarów serwerów	213
69. Tworzenie własnego ośrodka certyfikacyjnego	215
70. Rozpowszechnienie certyfikatu CA wśród klientów	218
71. Tworzenie i przywracanie kopii zapasowej ośrodka certyfikacji za pomocą Usług certyfikatów	219
72. Wykrywanie programów nasłuchujących w sieci Ethernet	226
73. Pomoc w śledzeniu napastników	232
74. Wykrywanie wirusów w serwerach uniksowych	234
75. Śledzenie luk w zabezpieczeniach	238
Rozdział 7. Bezpieczeństwo sieci bezprzewodowych	241
76. Zmiana routera w zaawansowaną platformę bezpieczeństwa	241
77. Szczegółowe uwierzytelnianie w sieci bezprzewodowej	245
78. Portal przechwytyjący	248
Rozdział 8. Rejestracja zdarzeń	255
79. Centralny serwer rejestracji zdarzeń (syslog)	256
80. Konfigurowanie rejestracji zdarzeń	257
81. Włączenie systemu Windows w infrastrukturę syslog	259
82. Automatyczne streszczanie dzienników zdarzeń	266
83. Automatyczne monitorowanie dzienników zdarzeń	268
84. Zbieranie informacji o zdarzeniach ze zdalnych ośrodków	271
85. Rejestracja działań użytkowników za pomocą systemu rozliczeń	276
86. Centralne monitorowanie stanu bezpieczeństwa serwerów	278
Rozdział 9. Monitorowanie i wyznaczanie trendów	287
87. Monitorowanie dostępności usług	288
88. Kreślenie trendów	295
89. ntop — statystyki sieci w czasie rzeczywistym	298
90. Gromadzenie statystyk za pomocą reguł zapory sieciowej	300
91. Zdalne nasłuchiwanie ruchu sieciowego	301

Rozdział 10. Bezpieczne tunele	305
92. Konfiguracja protokołu IPsec w systemie Linux	305
93. Konfiguracja protokołu IPsec w systemie FreeBSD	309
94. Konfiguracja protokołu IPsec w systemie OpenBSD	313
95. Szyfrowanie oportunistyczne za pomocą Openswan	317
96. Przekazywanie i szyfrowanie ruchu za pomocą protokołu SSH	319
97. Szybkie logowanie za pomocą kluczy klienta SSH	321
98. Proxy Squid w połączeniu SSH	323
99. Użycie SSH jako proxy SOCKS 4	325
100. Szyfrowanie i tunelowanie ruchu za pomocą SSL	328
101. Tunelowanie połączeń wewnątrz HTTP	330
102. Tworzenie tunelu za pomocą VTun i SSH	332
103. Generator plików vtund.conf	337
104. Tworzenie sieci VPN łączących różne platformy systemowe	341
105. Tunelowanie PPP	347
Rozdział 11. Wykrywanie włamań do sieci	349
106. Wykrywanie włamań za pomocą programu Snort	350
107. Śledzenie alarmów	354
108. Monitorowanie w czasie rzeczywistym	357
109. Zarządzanie siecią sensorów	363
110. Pisanie własnych reguł programu Snort	370
111. Zapobieganie włamaniom za pomocą programu Snort_inline	376
112. Sterowanie zaporą sieciową za pomocą programu SnortSam	379
113. Wykrywanie nietypowego zachowania	383
114. Automatyczne uaktualnianie reguł programu Snort	384
115. Budowa sieci niewidzialnych sensorów	386
116. Użycie programu Snort w wysoko wydajnych środowiskach sieciowych	387
117. Wykrywanie i zapobieganie atakom na aplikacje WWW	391
118. Wykrywanie wirusów w ruchu sieciowym	395
119. Symulacja sieci niezabezpieczonych komputerów	399
120. Rejestracja aktywności komputera-pułapki	405
Rozdział 12. Powrót do działania i reakcja	411
121. Tworzenie obrazu systemu plików	411
122. Weryfikacja integralności plików	413
123. Wykrywanie zmodyfikowanych plików za pomocą pakietów RPM	418
124. Poszukiwanie zainstalowanych zestawów rootkit	420
125. Poszukiwanie właściciela sieci	422
Skorowidz	425

Bezpieczeństwo systemu Unix

Sposoby 1. – 22.

Budowa sieci polega na łączeniu komputerów, co oznacza, że sieć komputerowa nie jest bardziej bezpieczna niż komputery, z których się składa. Jeden niezabezpieczony komputer stanowi zagrożenie dla całej sieci, gdyż gdy tylko dostanie się w niepowołane ręce, może zostać wykorzystany jako narzędzie rekonesansu lub platforma prowadzenia ataku. Gdy w którymś z serwerów działają łatwe do zawładnięcia usługi, zapory sieciowe (ang. *firewall*), systemy wykrywania włamań i inne środki bezpieczeństwa stają się bezradne. Przed zabezpieczeniem samej sieci, należy najpierw w dostatecznym stopniu zabezpieczyć komputery tej sieci.

W rozdziale przedstawiono wiele sposobów zmniejszenia ryzyka związanego z działaniem usług systemu uniksowego. Mimo że każde zaprezentowane tu rozwiązanie stanowi zamkniętą całość, warto zapoznać się z resztą rozdziału. Stosując środki obronne tylko jednego rodzaju, ryzykuje się, że wszelkie starania pójdą na marne, gdy tylko włamywacz odkryje jak je obejść. Skarbiec na Wawelu nie jest chroniony jedynie drzwiami z kłódką, podobnie żadne pojedyncze rozwiązanie nie może skutecznie zabezpieczyć żadnego serwera, a liczba potrzebnych środków bezpieczeństwa rośnie wraz z wartością chronionych zasobów.

Zapewnienie bezpieczeństwa jest stałym procesem, który musi trwać i musi być doglądany. Nie ma, poza odłączeniem komputera od sieci, żadnego innego pojedynczego sposobu jego zabezpieczenia. Pamiętając o tym, można przystąpić do budowy bezpiecznego serwera zaspokajającego określone potrzeby.

SPOSÓB

1.

Zabezpieczenie punktów montowania

Za pomocą opcji montowania można ograniczyć działania włamywacza.

Z Uniksa korzysta się przeważnie przez jego system plików. Dlatego warto ograniczyć to, co z plikami może zrobić włamywacz po przedostaniu się do systemu. Jednym ze sposobów na to jest użycie ograniczających opcji montowania.

Opcja *montowania* decyduje o sposobie dostępu do systemu plików. Przekazywana jest do jądra systemu operacyjnego w czasie uruchamiania systemu plików. Opcje montowania można wykorzystać, by uniemożliwić traktowanie plików jako urządzeń, wykonywanie programów binarnych oraz wykorzystanie bitu SUID. W tym celu używa się parametrów odpowiednio *nodev*, *noexec* i *nosuid*. System plików można również za pomocą opcji *ro* zamontować w trybie „tylko do odczytu”.

Parametry te podaje się wierszu poleceń, wydając polecenie *mount* z opcją *-o*. Przeznaczony na przykład dla katalogu */tmp* oddzielną partycję, będącą trzecią partycją pierwszego dysku IDE systemu, można zamontować ją za pomocą parametrów *nodev*, *noexec* i *nosuid* za pomocą poniższego polecenia:

```
# mount -o nodev,noexec,nosuid /dev/hda3 /tmp
```

Poleceniu temu odpowiada zapis w pliku */etc/fstab*:

```
/dev/hda3    /tmp    ext3    defaults,nodev,noexec,nosuid    1 2
```

Po starannym przeanalizowaniu swoich potrzeb i podzieleniu dysku na kilka systemów plików można za pomocą opcji montowania zwiększyć trudności, jakie napotka włamywacz, próbując głębiej wnikać do systemu. Najlepiej to zrobić, dzieląc drzewo katalogów na obszary, w których do poprawnego działania systemu musi istnieć możliwość zapisywania oraz na takie, w których taka możliwość nie jest konieczna. Opcję „tylko do odczytu” można zastosować we wszystkich częściach systemu plików, których zawartość nie zmienia się często. Dobrym kandydatem do użycia tej opcji może być na przykład katalog */usr*, ale zależy to od częstotliwości uaktualniania oprogramowania systemowego.

Oczywiście wiele katalogów (na przykład */home*) musi być montowanych w trybie „do odczytu i do zapisu”. Mimo to jest bardzo mało prawdopodobne, by użytkownicy tradycyjnego systemu wielodostępnego musieli uruchamiać w swoich katalogach macierzystych programy binarne z bitem SUID, lub by musieli w nich tworzyć pliki urządzeń. Dlatego katalogi macierzyste użytkowników można przechowywać w oddzielnym systemie plików zamontowanym z opcjami *nodev* i *nosuid*. Dodatkowo, jeżeli dojdzie się do wniosku, że użytkownicy nie muszą uruchamiać programów przechowywanych w swych katalogach macierzystych, można też użyć opcji montowania *noexec*. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku katalogów */tmp* i */var*, w których prawdopodobieństwo, by jakiś proces miał uzasadnione powody wykonywania programów binarnych z bitem SUID, lub bez niego, albo korzystał z plików urządzeń jest bardzo małe. Tego rodzaju zabezpieczenie zapobiega pozostawieniu przez włamywacza trojana na przykład w katalogu */tmp* lub w katalogu któregoś użytkownika. W takim przypadku włamywaczowi uda się zainstalować program, ale nie będzie mógł go już uruchomić, bez względu na bity *chmod* programu.

Należy zauważyć, że usługi działające w środowisku *chroot()* [Sposób 10.] mogą nie działać, gdy opcja *nodev* zostanie użyta do systemu plików działającym w tym środowisku. Wynika to z tego, że urządzenia takie jak */dev/log* czy */dev/null* muszą być dostępne w środowisku *chroot()*.

Istnieje kilka sposobów, za pomocą których włamywacz może obejść ograniczenia punktów montowania. W Linuksie działanie opcji `noexec` można ominąć, uruchamiając programy binarne znajdujące się w takim systemie plików za pomocą biblioteki `/lib/ld-linux.so`. Na pierwszy rzut oka wydaje się, że można temu zaradzić uniemożliwiając uruchomienie biblioteki `ld-linux.so`, ale to uniemożliwiłoby również wykonywanie się wszystkich programów korzystających z bibliotek dołączanych dynamicznie.

Zatem jeżeli wszystkie używane programy nie są połączone z bibliotekami statycznie (a najprawdopodobniej nie są), użycie opcji `noexec` w Linuksie ma niewielkie znaczenie. Poza tym, włamywacz, który zdobył uprawnienia użytkownika root nie będzie zbyt dotkliwie ograniczony zamontowaniem systemu plików ze specjalnymi opcjami, gdyż może on rozmontować go i zamontować ponownie za pomocą opcji `-o remount`. Jednak stosując opcje montowania, można z łatwością ograniczyć możliwość działania włamywacza, zanim ten posiędzie uprawnienia użytkownika root.

SPOSÓB 2.

Wynajdywanie programów z ustawionymi bitami SUID i SGID

Szybki sposób wykrycia programów, które mogą umożliwić uzyskanie uprawnień użytkownika root oraz programów otwierających tylne wejścia.

Jedną z możliwości zwiększenia przez użytkownika swoich uprawnień w systemie polega na wykorzystaniu słabości programu opatrzonego bitem SUID lub SGID. Bity SUID i SGID służą do uzyskania przez program specjalnych uprawnień, wyższych od posiadanych przez uruchamiającego go użytkownika. Jednym z takich programów jest `passwd`. Pozwolenie użytkownikowi na zmianę hasła, przy jednoczesnym uniemożliwieniu mu modyfikowania systemowego pliku haseł oznacza, że program `passwd` musi działać z uprawnieniami użytkownika root. Dlatego program ten ma ustawiony bit SUID, który powoduje, że program wykonywany jest z uprawnieniami jego właściciela. Podobnie, gdy ustawiony jest bit SGID, program wykonuje się z uprawnieniami grupy będącej właścicielem pliku.

Wynik działania polecenia `ls -l` na programie binarnym mającym ustawiony bit SUID wygląda następująco:

```
-r-s--x--x  1 root      root          16336 Feb 13  2003 /usr/bin/passwd
```

Zamiast bitu wykonania (x), w grupie bitów właściciela pliku programu występuje bit s, który oznacza, że program posiada ustawiony bit SUID.

Niestety, źle napisany program binarny posiadający ustawiony bit SUID lub SGID może posłużyć do szybkiego i stosunkowo łatwego podniesienia uprawnień użytkownika. Poza tym włamywacz, który już zdobył uprawnienia użytkownika root, może ukryć w systemie programy binarne SUID, by otworzyć sobie tylne wejście do systemu. Z tych powodów należy odnaleźć w systemie wszystkie programy binarne SUID i SGID. Jest to prosta czynność, którą można wykonać za pomocą polecenia:

```
# find / \( -perm -4000 -o -perm -2000 \) -type f -exec ls -la {} \;
```

Ważną rzeczą, którą należy stwierdzić, jest to czy program SUID jest skryptem powłoki, czy plikiem binarnym, gdyż niezwykle łatwo jest zmienić potencjalnie nieszkodliwy skrypt w tylne wejście do systemu. Na szczęście większość systemów operacyjnych ignoruje bity

SUID i SGID skryptów powłoki. Chcąc odnaleźć wszystkie skrypty z ustawionymi bitami SUID lub SGID, należy zmienić argument opcji `-exec` ostatniego polecenia i dodać do niego potok:

```
# find / \( -perm -4000 -o -perm -2000 \) \
  -type f -exec file {} \; | grep -v ELF
```

W tym przypadku, po odkryciu pliku z ustawionym bitem SUID lub SGID uruchomiony zostanie program *file*, który sprawdzi, jakiego rodzaju jest badany plik. Jeżeli jest to plik wykonywalny, program *grep* odfiltruje go. W przeciwnym razie informacje o pliku pojawiają się na ekranie.

W większości systemów operacyjnych pliki wykonywalne zapisane są w formacie ELF. W przypadku systemów operacyjnych nie korzystających z tego formatu (starsze wersje Linuksa używały formatu *a.out*, a AIX używa *XCOFF*), należy w poleceniu *grep* zastąpić typ *ELF* typem formatu binarnego używanego w danym systemie operacyjnym. W przypadku wątpliwości, jaki format jest używany w danym systemie, program *file* należy wykonać na dowolnym programie binarnym, w wyniku czego na ekranie pojawi się poszukiwany łańcuch znaków.

Oto przykład użycia programu *file* na pliku binarnym systemu Mac OS X:

```
$ file /bin/sh
/bin/sh: Mach-O executable ppc
```

Można jeszcze pójść dalej i za pomocą programu *cron* uruchamiać polecenie wyszukiujące programy SUID codziennie, a wynik jego działania zapisywać do pliku. Na przykład poniższy zapis znajdujący się w pliku *crontab* służy do wyszukiwania plików z ustawionym bitem SUID lub SGID i do porównania aktualnych wyników poszukiwań z wynikami z dnia poprzedniego, a następnie wysyłania wyników poprzez email (wszystkie polecenia należy wpisać w jednym wierszu):

```
0 4 * * * find / \( -perm -4000 -o -perm -2000 \) -type f \
  > /var/log/sidlog.new &&
diff /var/log/sidlog.new /var/log/sidlog &&
mv /var/log/sidlog.new /var/log/sidlog
```

Aktualna lista plików SUID i SGID zostanie zapisana do pliku */var/log/sidlog*.

SPOSÓB 3.

Wynajdywanie udostępnionych katalogów

Szybki sposób wykrycia niezabezpieczonych katalogów.

Katalogi, w których mogą zapisywać wszyscy (ang. *world-writable*) lub członkowie grup, stanowią z punktu widzenia bezpieczeństwa poważny problem. Jeżeli maski *umask* są niepoprawne, użytkownicy mogą nieświadomie tworzyć niebezpieczne pliki, nie zdając sobie przy tym sprawy z wynikających z tego konsekwencji. Mając to na uwadze, należy odszukać w systemie wszystkie katalogi o rozluźnionych uprawnieniach. Podobnie jak w poprzednim przypadku [Sposób 2.], można to zrobić za pomocą programu *find*:

```
# find / -type d \( -perm -g+w -o -perm -o+w \) -exec ls -lad {} \;
```

Wszystkie katalogi, których nazwy pojawiają się w wyniku działania tego polecenia, powinny mieć ustawiony w uprawnieniach „lepek” bit reprezentowany przez literę `t`. Ustawienie „lepego” bitu w uprawnieniach do katalogu, w którym zapisywać mogą wszyscy powoduje, że mimo że wszyscy mogą tworzyć w nim pliki, to jednak nikt nie może usuwać ani modyfikować plików innych użytkowników.

Dostrzegając w wyniku działania powyższego polecenia katalog nie zawierający „lepego” bitu należy się zastanowić, czy rzeczywiście uprawnienia do zapisu w tym katalogu muszą mieć wszyscy, czy może lepiej jest zastosować w nim uprawnienia grupowe lub listy ACL [Sposób 4.]. Jeżeli uprawnienia do zapisywania w katalogu muszą mieć rzeczywiście wszyscy, należy za pomocą polecenia `chmod +t` ustawić w nim „lepek” bit.

Aby uzyskać listę katalogów, które nie mają ustawionego „lepego” bitu, należy wydać polecenie:

```
# find / -type d \( -perm -g+w -o -perm -o+w \) \
-not -perm -a+t -exec ls -lad {} \;
```

W przypadku systemów, które dla każdego użytkownika tworzą oddzielną grupę (na przykład przy tworzeniu użytkownika `andrew` tworzona jest równocześnie jego podstawowa grupa o tej samej nazwie), należy zmodyfikować poprzednie polecenie, by nie poszukiwało katalogów zapisywalnych przez grupy. W przeciwnym razie na ekranie pojawi się wiele nieistotnych informacji. W tym celu z polecenia należy usunąć człon `-perm -g+w`.

SPOSÓB 4.

Tworzenie elastycznych hierarchii uprawnień za pomocą list ACL standardu POSIX

Tam, gdzie tradycyjne uniksowe uprawnienia nie wystarczą, należy wykorzystać listy ACL.

W większości przypadków tradycyjny system uprawnień systemu Unix sprawdza się znakomicie. Jednak w środowiskach wielu współpracujących ze sobą użytkowników wymagających dostępu do różnych plików, system ten staje się nieporęczny. Listy kontroli dostępu ACL (ang. *Access Control List*) są czymś stosunkowo nowym w systemach uniksowych, ale od jakiegoś czasu są wykorzystywane w ich komercyjnych odpowiednikach. Listy ACL co prawda nie zwiększają bezpieczeństwa systemu, za to zmniejszają złożoność zarządzania uprawnieniami. List ACL są nowym sposobem nadawania uprawnień do plików i katalogów, nie wymagającym tworzenia niepotrzebnych grup.

Listy ACL przechowywane są w postaci rozszerzonych atrybutów w metadanych systemu plików. Jak sama nazwa wskazuje, służą do przyznawania lub odmawiania dostępu do danego pliku na podstawie zdefiniowanych kryteriów. Listy ACL nie polegają jednak na całkowitej rezygnacji z tradycyjnego systemu uprawnień. Listy ACL można definiować zarówno dla użytkowników, jak i grup, i wciąż związane są z dostępem do odczytu, do zapisu i do wykonania. Dodatkowo listę kontroli dostępu można zdefiniować dla dowolnego użytkownika lub grupy, którym nie została przypisana żadna inna lista ACL, co ma podobne znaczenie jak bity „pozostali” w uprawnieniach do pliku.

System list kontroli dostępu używa też tak zwanych *masek ACL*, filtrujących uprawnienia wszystkich list ACL dotyczących określonych użytkowników lub grupy. Działanie masek ACL jest podobne do działania polecenia `umask`, choć nie do końca. Gdy na przykład maska ACL przyjmuje wartość `r--`, dowolna lista ACL odnosząca się do określonego użytkownika lub grupy, która pozwala na więcej (na przykład `rw-`), zostaje w rezultacie ograniczona do `r--`. Katalogi mogą zawierać domyślne listy ACL, które definiują początkowe listy ACL tworzonych w nich plików i podkatalogów.

Aktywacja list kontroli dostępu

Większość stosowanych obecnie systemów plików w Linuksie (Ext2/3, ReiserFS, JFS i XFS) potrafi obsługiwać listy ACL. W przypadku korzystania z systemu Linux należy sprawdzić, czy ustawiona została jedna z poniższych opcji konfiguracyjnych jądra, odpowiednio do używanego systemu plików:

```
CONFIG_EXT2_FS_POSIX_ACL=y
CONFIG_EXT3_FS_POSIX_ACL=y
CONFIG_REISERFS_FS_POSIX_ACL=y
CONFIG_JFS_POSIX_ACL=y
CONFIG_FS_POSIX_ACL=y
CONFIG_XFS_POSIX_ACL=y
```

Aby aktywować listy ACL w systemie FreeBSD, należy zamontować dowolny system plików z opcją montowania `acls`:

```
# mount -o acls -u /usr
# mount
/dev/ad0s1a on / (ufs, local)
devfs on /dev (devfs, local)
/dev/ad0s1e on /tmp (ufs, local, soft-updates)
/dev/ad0s1f on /usr (ufs, local, soft-updates, acls)
/dev/ad0s1d on /var (ufs, local, soft-updates)
```

Opcja `-u` powoduje aktualizację montowania, co umożliwia zmianę opcji montowania dla aktualnie zamontowanego systemu plików. W celu cofnięcia operacji można wyłączyć listy ACL, używając opcji `noacls`. Aby automatycznie włączyć listy ACL wraz ze startem systemu, należy w następujący sposób zmodyfikować wpis w pliku `/etc/fstab`:

```
/dev/ad0s1f          /usr          ufs          rw,acls      2          2
```

Zarządzanie listami ACL

Listy ACL modyfikuje się i usuwa za pomocą programu `setfacl`. Aby zmodyfikować listę ACL, należy posłużyć się opcją `-m`, po której należy podać listę ACL oraz nazwę lub nazwy plików. Aby usunąć listę ACL, należy posłużyć się opcją `-x`, po której należy podać listę lub listy ACL.

Istnieją trzy ogólne postacie list ACL — listy użytkownika, grupy i pozostałych. Przyjrzyjmy się im bliżej:

```
# Lista ACL użytkownika
u:[użytkownik]:<tryb_dostępu>
# Lista ACL grupy
```

```
g:[grupa]:<tryb_dostępu>
# Lista ACL pozostałych
o:<tryb_dostępu>
```

Należy zauważyć, że w listach ACL użytkownika i grupy nazwy użytkowników i grup, których dotyczą listy ACL, nie są wymagane. Jeżeli nazwy te zostaną pominięte, oznacza to, że lista ACL zostanie zastosowana do bazowej listy ACL uzyskanej z bitów trybu dostępu do pliku. Dlatego, jeżeli zostanie ona zmieniona, zmianie ulegną również bity trybu dostępu, i odwrotnie.

Działanie list ACL najlepiej poznać własnoręcznie na przykładzie, tworząc plik i modyfikując jego bazową listę ACL:

```
$ touch mojplik
$ ls -l mojplik
-rw-rw-r-- 1 andrew andrew 0 Oct 13 15:57 mojplik
$ setfacl -m u:---,g:---,o:--- mojplik
$ ls -l mojplik
----- 1 andrew andrew 0 Oct 13 15:57 mojplik
```

Z przykładu wynika również, że w jednym poleceniu można podać naraz kilka list ACL, oddzielając je od siebie przecinkami.

Listy ACL można definiować dla dowolnej liczby grup i użytkowników:

```
$ touch costam
$ setfacl -m u:jlope:rw,g:wine:rw,o:--- costam
$ getfacl costam
# file: costam
# owner: andrew
# group: andrew
user::rw-
user:jlope:rw-
group:---
group:wine:rw-
mask:rw-
other:---
```

Jeżeli zmieni się maskę ACL na `r--`, lista ACL użytkownika `jlope` i grupy `wine` zostanie w efekcie ograniczona do `r--`:

```
$ setfacl -m m:r-- costam
$ getfacl costam
# file: costam
# owner: andrew
# group: andrew
user::rw-
user:jlope:rw- #effective:r--
group:---
group:wine:rw- #effective:r--
mask:r--
other:---
```

Jak powiedziano wcześniej, do plików tworzonych w katalogach stosowane są domyślne listy ACL katalogów. Domyślne listy ACL tworzy się, poprzedzając listę ACL znakami `d::`:

```
$ mkdir moj katalog
$ setfacl -m d:u:jlope:rw moj katalog
$ getfacl moj katalog
# file: moj katalog
```

```
# owner: andrew
# group: andrew
user::rw-
group:---
other:---
default:user::rw-
default:user:jlope:rw-
default:group:---
default:mask::rw-
default:other:---

$ touch moj katalog/nowyplik
$ getfacl moj katalog/nowyplik
# file: moj katalog/nowyplik
# owner: andrew
# group: andrew
user::rw-
user:jlope:rw-                #effective:rw-
group:---
mask::rw-
other:---
```

Jak łatwo zauważyć w powyższych przykładach, zawartość list ACL można uzyskać za pomocą programu *getfacl*. Jest to prosty program posiadający jedynie kilka opcji, z których najczęściej używaną jest opcja *-R*, umożliwiającą rekursywne przeglądanie list ACL, działająca bardzo podobnie do polecenia *ls -R*.

SPOSÓB

5.

Zabezpieczenie dzienników zdarzeń przed modyfikacją

Za pomocą atrybutów plików można uniemożliwić intruzom zatarcie śladów włamania.

Jest praktycznie pewne, że włamanie do systemu zostanie odnotowane w wielu różnych systemowych dziennikach zdarzeń. Jest to bardzo wartościowy ślad, który należy dobrze chronić. Bez wiarygodnych dzienników zdarzeń, odkrycie, w jaki sposób włamywacz przedostał się do systemu lub skąd został przeprowadzony atak, może być bardzo trudne. Tego rodzaju informacje są absolutnie niezbędne do przeprowadzenia właściwej analizy całego incydentu, a następnie do podjęcia stosownej reakcji na incydent, na przykład przez skontaktowanie się z zamieszanymi w to stronami [Sposób 125.]. Jeżeli włamanie powiedzie się i włamywacz uzyska uprawnienia użytkownika root, czy jest coś, co może powstrzymać go przed usunięciem śladów włamania?

W takim przypadku z pomocą przychodzą atrybuty plików. Zarówno systemy linuksowe, jak i systemy BSD przydzielają plikom i katalogom dodatkowe atrybuty, wykraczające poza standardowy uniksowy system zabezpieczeń, w którym atrybuty plików dotyczą w jednakowym stopniu wszystkich użytkowników systemu. Dodatkowe atrybuty decydują o dostępie do plików w znacznie większym stopniu niż uprawnienia do plików czy listy ACL [Sposób 4.]. W Linuksie atrybuty plików można przeglądać lub ustawiać za pomocą programów *lsattr* i *chattr*. Aby przejrzeć atrybuty w systemach BSD, należy wydać polecenie *ls -lo*, a żeby je ustawić — polecenie *chflags*.

Jednym z bardziej przydatnych atrybutów jest atrybut „tylko do dopisywania” (ang. *append-only*). Gdy atrybut ten jest ustawiony, pliku nie można usunąć, a zapis do pliku jest możliwy tylko na jego końcu.

Aby w systemie Linux ustawić atrybut „tylko do dopisywania”, należy wydać następujące polecenie:

```
# chattr +a nazwa_pliku
```

W systemie BSD należy wydać polecenie:

```
# chflags sappnd nazwa_pliku
```

Żeby przekonać się, jak działa atrybut +a, należy utworzyć plik i ustawić w nim ten atrybut:

```
# touch /var/log/logfile
# echo "atrybut tylko do dopisywania nie jest ustawiony" > /var/log/logfile
# chattr +a /var/log/logfile
# echo "atrybut tylko do dopisywania jest ustawiony" > /var/log/logfile
bash: /var/log/logfile: Operation not permitted
```

Druga próba zapisu zakończyła się niepowodzeniem, gdyż nie można nadpisać pliku. Jednak dopisywanie na końcu pliku jest możliwe:

```
# echo "dopisywanie do pliku" >> /var/log/logfile
# cat /var/log/logfile
atrybut tylko do dopisywania nie jest ustawiony
dopisywanie do pliku
```

Oczywiście włamywacz, który zdobył uprawnienia użytkownika root, może odkryć, że w systemie wykorzystywane są atrybuty plików i za pomocą polecenia `chattr -a` usunąć zastosowany do plików dzienników zdarzeń atrybut „tylko do dopisywania”. Aby temu zapobiec, należy wyłączyć możliwość usuwania atrybutu „tylko do dopisywania”. W tym celu, w Linuksie należy skorzystać z jego mechanizmu możliwości, a w systemach BSD skorzystać z funkcji *poziomu bezpieczeństwa* (ang. *securelevel*).

Model możliwości systemu Linux dzieli wszystkie przywileje dane użytkownikowi root i umożliwia selektywne wyłączanie niektórych z nich. Aby uniemożliwić użytkownikowi usunięcie z pliku atrybutu „tylko do dopisywania”, należy pozbyć się możliwości `CAP_LINUX_IMMUTABLE`. Zmian możliwości systemu można dokonać za pomocą prostego programu *lcap* (<http://snort-wireless.org/other/lcap-0.0.6.tar.bz2>).

Poniższe polecenie rozpakuje i skompiluje program:

```
# tar xvfj lcap-0.0.6.tar.bz2 && cd lcap-0.0.6 && make
```

Aby uniemożliwić modyfikację atrybutu „tylko do dopisywania”, należy wykonać następujące polecenia:

```
# ./lcap CAP_LINUX_IMMUTABLE
# ./lcap CAP_SYS_RAWIO
```

Pierwsze polecenie wyłącza możliwość zmiany atrybutu „tylko do dopisywania”, natomiast drugie wyłącza możliwość wykonywania pierwotnych operacji wejścia-wyjścia. Jest to konieczne po to, żeby nie było możliwości zmodyfikowania chronionego pliku poprzez dostęp do urządzenia blokowego, na którym się on znajduje. Zabezpiecza to również przed dostępem do urządzeń `/dev/mem` i `/dev/kmem`, który mógłby stwarzać włamywaczowi możliwość ponownego włączenia możliwości `CAP_LINUX_IMMUTABLE`.

Aby usunąć obie możliwości podczas startu systemu, powyższe polecenia należy umieścić w skryptach uruchomieniowych systemu (na przykład w */etc/rc.local*). Obie możliwości powinny zostać usunięte w dalszej części porządku uruchamiania systemu, aby nie spowodować problemów innych skryptów uruchomieniowych. Po usunięciu przez program *lcap* możliwości jądra, można je przywrócić jedynie przez ponowne uruchomienie systemu.

W systemach BSD to samo osiąga się, wykorzystując poziomy bezpieczeństwa. Poziom bezpieczeństwa to zmienna wykorzystywana przez jądro, której wartość decyduje o wyłączeniu pewnych możliwości systemu. Użycie poziomu bezpieczeństwa równego 1 jest równoznaczne z wyłączeniu omówionych wcześniej możliwości systemu Linux. Wartości poziomu bezpieczeństwa większej niż 0 nie można zmniejszyć. Domyślnie, w trybie wielodostępnym, OpenBSD podnosi wartość poziomu bezpieczeństwa do 1. W systemie FreeBSD domyślną wartością jest -1.

Aby zmienić poziom bezpieczeństwa, należy w pliku */etc/sysctl.conf* umieścić poniższy wiersz:

```
kern.securelevel=1
```

Zanim się to jednak robi, należy zdać sobie sprawę, że użycie atrybutu „tylko do dopisywania” uniemożliwi wykonywanie się skryptów rotujących pliki dzienników zdarzeń. Mimo to użycie atrybutu „tylko do dopisywania” w dużym stopniu podnosi bezpieczeństwo dzienników zdarzeń, których wartość w przypadku włamania do systemu jest nieoceniona.

SPOSÓB

6.

Podział zadań administracyjnych

Zadania administracyjne mogą wykonywać również inni użytkownicy, nie mający nawet uprawnień użytkownika root.

Za pomocą programu *sudo* można powierzyć część zadań administracyjnych innym użytkownikom, i to bez potrzeby przydzielania im dostępu do konta użytkownika root. Program *sudo* jest programem binarnym działającym z uprawnieniami użytkownika root, który wykonuje polecenia autoryzowanych użytkowników po podaniu przez nich ich hasła.

Aby skonfigurować program *sudo*, należy jako root uruchomić polecenie */usr/sbin/visudo*, otwierające do edycji listę użytkowników programu *sudo*. Domyślna lista ma następującą postać:

```
root ALL=(ALL) ALL
```

Niestety wielu administratorów wykorzystuje ten zapis jako szablon i przyznaje wszystkim innym administratorom niczym nieograniczony dostęp z uprawnieniami użytkownika root:

```
root ALL=(ALL) ALL
rob ALL=(ALL) ALL
jim ALL=(ALL) ALL
david ALL=(ALL) ALL
```

I choć metodę tę można wykorzystać do nadawania użytkownikom uprawnień użytkownika root bez zdradzania im jego hasła, to jednak należy z niej korzystać jedynie wówczas,

gdy użytkownikom programu *sudo* można całkowicie ufać. Program *sudo* ma jednak niezwykle elastyczne możliwości konfiguracyjne, dzięki którym można pozwolić na wykonywanie dowolnych poleceń, z uprawnieniami dowolnych użytkowników (pod dowolnym identyfikatorem UID).

Składnia wiersza konfiguracji programu *sudo* wygląda następująco:

```
uzytkownik komputer=(uzytkownik_efektywny) polecenie
```

Pierwsza kolumna określa użytkownika programu *sudo*. Druga kolumna określa komputery, których dotyczy ta pozycja. Umożliwia to używanie tego samego pliku konfiguracyjnego w wielu komputerach.

Załóżmy, że programista musi mieć dostęp z uprawnieniami użytkownika root do komputera testowego, ale nie do żadnego innego:

```
peter beta.oreillynet.com=(ALL) ALL
```

Następna kolumna (ujęta w nawiasy) określa efektywnego użytkownika, który uruchamia polecenia. Przydaje się to do uruchamiania programów z uprawnieniami użytkowników innych niż root:

```
peter lists.oreillynet.com=(mailman) ALL
```

Ostatnia kolumna zawiera wszystkie polecenia, które użytkownik może uruchamiać:

```
david ns.oreillynet.com=(bind) /usr/sbin/rndc,/usr/sbin/named
```

W przypadku długich list poleceń (użytkowników, komputerów) można skorzystać z aliasów programu *sudo*. W każdym wierszu konfiguracji programu *sudo*, w miejsce każdej pozycji można umieścić odpowiadający jej alias:

```
User_Alias ADMINS=rob,jim,david
User_Alias WEBMASTERS=peter,nancy
Runas_Alias DAEMONS=bind,www,smmsp,ircd
Host_Alias WEBSERVERS=www.oreillynet.com,www.oreilly.com,www.perl.com
Cmnd_Alias PROCS=/bin/kill,/bin/killall,/usr/bin/skill,/usr/bin/top
Cmnd_Alias APACHE=/usr/local/apache/bin/apachectl
WEBMASTERS WEBSERVERS=(www) APACHE
ADMINS ALL=(DAEMONS) ALL
```

Zamiast nazw użytkowników można podawać nazwy grup systemowych, w ten sposób dane polecenia będzie mógł wykonywać każdy użytkownik należący do podanej grupy. Nazwę grupy należy poprzedzić znakiem %:

```
%wwwadmin WEBSERVERS=(www) APACHE
```

W tym przypadku użytkownik należący do grupy *wwwadmin* może w dowolnym serwerze WWW uruchamiać jako użytkownik *www* program *apachectl*.

Bardzo interesująca jest opcja *NOPASSWD:*, której użycie powoduje, że do uruchomienia polecenia nie trzeba podawać hasła:

```
rob ALL=(ALL) NOPASSWD: PROCS
```